

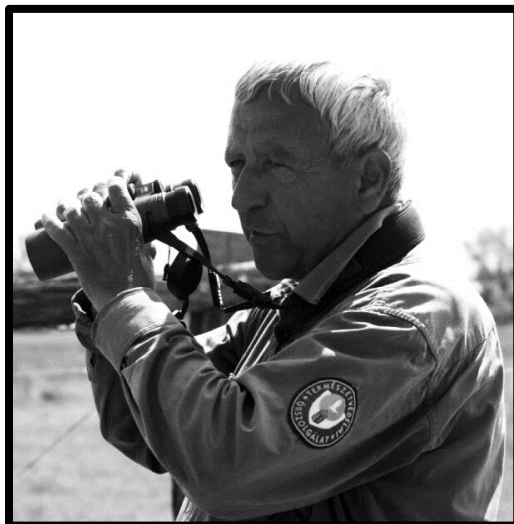
DOI: 10.17242/MVvK_37.19

IN MEMORIAM KOVÁCS GÁBOR (1951–2023)

Faragó Sándor

Magyar Vízivad Kutató Csoport, Soproni Egyetem, Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézet
Hungarian Waterfowl Research Group, Institute of Wildlife Management and Wildlife Biology,
University of Sopron, H-9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4., Hungary

Türelemmel viselt rövid, de súlyos betegségben 2023. július 19-én Hortobágyon elhunyt Dr. KOVÁCS GÁBOR agrármérnök, ornitológus, természetvédő, a Hortobágyi Nemzeti Park nyugalmazott természetvédelmi felügyelője, akiben a MAGYAR VÍZIVAD MONITORING alapító tagját, a MAGYAR VÍZIVADKUTATÓ CSOPORT és a *Magyar Vízivad Közlemények* szerkesztő bizottságának tagját is gyászoljuk.

1. kép: DR. KOVÁCS GÁBOR

(Budapest, 1951. december 23. – Hortobágy, 2023. július 19.)

(Fotó: *magánarchívum*)

KOVÁCS GÁBOR Budapesten született 1951. december 23-án, de néhány évesen visszaköltöztek szülei szülőfalujába, Nagykerekibe (Hajdú-Bihar vármegye). Alapfokú tanulmányait a szomszédos településen, Bedő általános iskolájában, majd Debrecenben végezte. A debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban érettségizett 1970-ben. Kamaszként kezdett érdeklődni a természet iránt, előbb a gombák foglalkoztatták, majd 1969-ben madarászni kezdett. Kezdetben a szülőföld, azaz a Bihari-sík szikeseit vizsgálta. Sikeres egyetemi felvételi után sorkatonai szolgálatot teljesített, majd 1971-ben beiratkozott a Debreceni Agrártudományi Egyetemre, s ott szerzett okleveles agrármérnöki diplomát 1976-ban. Szakdolgozatának témája „*Sándoros és Konyári-Sóstó madárvilágának faunisztikai és cönológiai vizsgálata (1970.VII.-1975.XII.)*.” volt (KOVÁCS, 1975). A DATE-n szerzett egyetemi doktori fokozatot 1978-ban, ugyancsak madártani témával: „*A hortobágyi halastavak madárvilágának dinamikája*” (KOVÁCS, 1977). Konzulense, illetve témavezető tanára, tudományos diákköri (TDK) dolgozatainak, diplomamunkájának (1971–1973) és egyetemi doktori disszertációjának elkészítése (1973–1976) során Dr. KOVÁCS BÉLA (1926–1987), az Állattani Tanszék egyetemi adjunktusa volt, akiről nagy szeretettel emlékezett meg halálának 25. évfordulóján (KOVÁCS, 2011). Ő

ismertette meg vele a madártan szakirodalmát, munkáiból különlenyomatokat kapott, s ellátta „sokféle tudományos olvasnivalóval”. KOVÁCS BÉLA vezette rá a Hortobágy kutatás fontosságára egy 1973 őszén, a bihari Sándorosra tett terepi kirándulásuk során, s tette a Hortobágy elkötelezett kutatójává, szerelmesével, aminek tudományos életét szentelte élete utolsó hónapjaiig. 1974-ben és 1975-ben már a Hortobágy-Halastónál töltötte kötelező egyetemi nyári gyakorlatait. 1974-ben belépett a megalakult MAGYAR MADÁRTANI EGYESÜLETBE. A Hortobágygal szintén KOVÁCS BÉLA ismertette meg, nemcsak a halastavakkal, hanem autóján a puszta távolabbi részeivel is. Megemlékezésében KOVÁCS BÉLA hatásáról az alábbiakban nyilatkozott: „*Én nem csak madártani pályafutásom elindulását köszönhetem neki, hanem az egész Hortobágygal való ismeretségemet, a természetvédelem felé irányulást, de még a természetfotózásban való elmélyülést is.*” (KOVÁCS, 2011).

KOVÁCS BÉLA révén jutott el Nagyivánba, s ismerkedhetett meg SZABÓ LÁSZLÓ VILMOSSAL (1916–1998), „*A Tanár Úrral*” (GÁBOR mindig így emlegette), a kiváló ornitológussal, ciszterci szerzetessel, aki ebben az időben a Hortobágyi Nemzeti Park felügyelője volt. SZABÓ LÁSZLÓ VILMOSHOZ ugyancsak mély szakmai és emberi kapcsolatok fűzték annál is inkább, mert az egyetem elvégzése után, 1976-ban maga is a térségbe, a Hortobágyi Nemzeti Park állományába került természetvédelmi őrnök. Nagyivánban lakott nyugdíjazásáig. Ezt követően már „hivatalból” is majdnem kizárólag a Hortobágy madárvilágának és természeti értékeinek vizsgálatával és védelmével foglalkozott. SZABÓ LÁSZLÓ VILMOS, a természetvédelem hősi időszakának legendás alakja hívta fel a figyelmét a növényvilág ismeretének fontosságára, amely későbbi madártani kutatásainak is alapjául szolgált.

A Hortobágy déli pusztáinak nagyon hamar kiváló ismerőjévé vált, rendszeresen publikálta – ekkor még inkább rövidebb közleményekben – megfigyeléseit a MAGYAR MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET (MME) *Madártani Tájékoztatójában*, illetve a MADÁRTANI INTÉZET *Aquila* évkönyvében. Első nagyobb tanulmányát (amely még a bihari megfigyeléseket is magában foglalta) a puszta téli énekesmadarairól publikálta (KOVÁCS, 1981). Ezt több, meghatározó munka követte a csíkosfejű nádiposzátról (KOVÁCS, 1982a; KOVÁCS, 1994; KOVÁCS *et al.*, 2000), a szerkőkről (KOVÁCS, 1983), az árasztások és a vésztározások madarakra gyakorolt hatásáról (KOVÁCS, 1984a), a halastavakról (KOVÁCS, 1984b; KOVÁCS 1995), a havasi liléről (KOVÁCS, 1986): a daruról (KOVÁCS, 1987), a pusztai ölyvről (KOVÁCS, 1992a), általában a Hortobágy ragadozó madarairól (KOVÁCS, 1996a), az ugartyúkról (KOVÁCS, 1996b), a Hortobágy varjúféléiről (KOVÁCS, 2004) stb. De nem feledkezett meg az aktív természetvédelmi gyakorlatról sem, így összefoglalta a mesterséges szikes tavak és szikes kopárok létesítésének módszereit és annak tapasztalatait is (KOVÁCS, 1992b).

Első összegző dolgozata 1988-ban látott napvilágot (KOVÁCS, 1988a). Komoly részt vállalt a *Magyarország fészkelő madarai* (HARASZTHY, 1984), a *Magyarország madárvendégei* (HARASZTHY, 1988), illetve a *Magyarország madarai* (HARASZTHY, 1998, 2000) fajfejezeteinek megírásában is.

Összesen több mint 600 rövidebb hosszabb közleménye jelent meg szeretett Hortobágyáról, annak madarairól. Egy-egy időszakra vonatkozó faji vagy magasabb taxon szintű feldolgozások mellett fontosnak tartotta a *kisebb közlemények* közzétételét is, amivel nagyban hozzájárult a pontosabb (etológia, ökológiai, természetvédelmi) hazai madártani ismeretekhez.

Madártani szempontból fő munkája „*A Hortobágy madárvilága*” című, 2004-ben megjelent kézikönyv (ÉCSEDI, 2004), amiben ő írt 92 fajfejezetet, biztosított sok fényképet, részben a lektorálási munkát is végezte és összeállította az irodalomjegyzéket. A kötet megjelentetése a HORTOBÁGY TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET érdeme, amelynek KOVÁCS GÁBOR 1993-tól alapító a tagja volt. E hatalmas munkát segítették a közel 40 éves

megfigyeléseit összegző, rajzokkal és fotókkal illusztrált csodálatos madarásznaplói, amelyek **123 kötetben** őrzik a hortobágyi megfigyeléseit (KALOTÁS, 2023). Kutatómunkájának háttérét hatalmas, több ezer kötetes, elsősorban madártani szakkönyvtára biztosította, amiből nem hiányoztak a növénytani, gombászati, sőt néprajzi művek sem.

Az 1980-as években a MAGYAR TELEVÍZIO NATURA stúdiójában készült hortobágyi témájú természetfilmek szakértője volt [*A puszta emeletei* (KIS, 1981), *A puszta télen* (SÁFRÁNY, 1983), *Szikipacsirta* (SÁFRÁNY, 1984), *Debrecennek van egy vize* (SÁFRÁNY, 2005)]. A nemzeti park területi bővítései, illetve az új védetté nyilvánítások (pl. Bihari legelő TT, balmazújvárosi Nagyszik) során szakmai anyagait, tapasztalatait messzemenően felhasználták.

Jelen volt az első hitelesített hazai halászsirály (*Larus ichthyaetus*) (MAGYAR, 1996) és hosszúfarkú cankó (*Bartramia longicauda*) (KOVÁCS, 1989) megfigyelésnél, övé a második Eleonóra-sólyom (*Falco eleonora*) (KOVÁCS, 1988a), kalandrapacsirta (*Melanocorypha calandra*) (KOVÁCS, 1979), törpesármány (*Emberiza pusilla*) (KOVÁCS, 1991a), a negyedik lilebíbic (KOVÁCS, 1993), a hetedik gatyáskuvik (KOVÁCS, 1988a), az 1973 utáni első reznek (*Tetrax tetrax*) (KOVÁCS, 1982b), illetve jó néhány vékonycsőrű póling (*Numenius tenuirostris*) adat (KOVÁCS, 1991b) is. Említést érdemel, hogy más, Hortobágyra vagy akár Magyarországra nézve új élőlényeket is észlelt: pl. övé a *Lysurus cruciatus* nevű gombafaj első hazai adata (LOCSMÁNDI & KOVÁCS, 2019).

KOVÁCS GÁBOR az 1970-es évek végén kezdett természetfotózással foglalkozni – mint láttuk ugyancsak KOVÁCS BÉLA hatására –, az ezredfordulóig több száz vetített előadást tartott, több száz fotója jelent meg könyvekben, újságokban, a *naturArt* (a Magyar Természetfotósok Szövetsége) alapító tagja volt. 2007 óta digitális technikával fotózott. Fényképeit nagyon sok cikkhez felhasználták. Első önálló albuma 2007-ben (KOVÁCS & BARÓTI, 2007), a második 2013-ban (KOVÁCS & BARÓTI, 2013) jelent meg. Ezeknek szövegét még BARÓTI SZABOLCS újságíró írta. 2016-ban – már 2012-es nyugállományba vonulása után – jelent meg első, teljesen önálló kötete a Kunkápolnási-mocsárról (KOVÁCS, 2016), amely egy szívből jövő, s ezáltal a természetvédelmi öröknek tanítani való módon mutatja be tevékenységének elsőszámú színterét.

Csupán egyetlen munkahelye volt, a Hortobágyi Nemzeti Park. 1977-ig természetvédelmi őr, 1989-ig természetvédelmi területkezelő, majd 1990-től 2012. évi nyugdíjazásáig területi felügyelői beosztásban dolgozott. Nagyiváni örkerületében a Kunkápolnási-mocsár mellett 5 pusztarész természeti értékeit őrizte (GŐRI & RADÁCSI, 2023). 37 év szolgálat után ment nyugdíjba, de a pusztától nem tudott megválni, továbbra is minden szabadidejét ott töltötte.

Munkássága elismeréseként 1981-ben *Chernel István-émlékérmét*, 1991-ben *Pro Natura emlékplakettet*, 2000-ben *Pro Natura díjat* kapott, 2010-ben a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület örökös tagja lett.

KOVÁCS GÁBOR elismertségét legjobban talán FESTETICS ANTAL göttingai professzor foglalta össze (FESTETICS, 2007): „Külföldi madarászörökben a „Dr. Kovács” fogalomnak számít. Tisztelik, látogatják. De a pusztai emberek is megsüvegelik, komolyan veszik a „Doktor Urat”, még akkor is, ha számukra időnként kellemetlen igazságot hirdet. Természetvédelmi elveinek mércéje igen magas. Ebben ő hajthatatlan, még akkor is, ha olykor – nagy ritkán – éjszakának idején a gyávák kövekkel dobálják nagyiváni házának ablakát”

„Kovács Gábor nem fontoskodik, mert tudja, hogy mi az, ami tényleg fontos, de nem is okoskodik, mert ahhoz túl okos. Németül, angolul és oroszul is ért, de ami a pusztán fontosabb, az 'egyszerű' népek, pásztorok, tanyasiak, határkerülők nyelvét is beszéli. Szükszavú, mert tudja, hogy a Hortobágyon a fecsegést elfújja a pusztai szél”... „Tudása, tapasztalata egyedülálló. Megbízhatósága, becsületessége példamutató”.

Igen! Ilyen volt, egyedülálló jelenség minden vonatkozásban. Jogosítvánnyal nem rendelkezett, a pusztát egyedül, gyalogosan vagy kerékpárral barangolta be. Tavasztól őszig bőrpapucsban és mezítláb járt, ezért a helybeliek „mezítlás Kovács Gábor” néven is emlegették. De a tudásáért tisztelte mindenki. Segítőkézsége legendás volt.

SZEMÉLYES GONDOLATOK

Először 1981 októberében, Debrecenben találkoztunk. A cívisvárosban tartotta ugyanis az IWRB (International Waterfowl Research Bureau – ma Wetlands International) nemzetközi szimpóziumát „*Population Ecology of Geese*” témakörben. A konferencia tanulmányútja a Hortobágyra vezetett. GÁBOR akkor már öt éve a Nemzeti Park természetvédelmi öre volt doktori címmel a tarsolyában, én egy éve tanársegéd voltam az Erdészeti és Faipari Egyetem (Sopron) Vadgazdálkodási Tanszékén. Kutatási területeim, a túzok és a vízivad révén azonnal megtaláltuk a közös hangot. Így amikor a konferencián szembesültem a magyar vadlúdmonitoring elégtelen állapotával (különösen néhány nyugat-európai országhoz viszonyítva), s elhatároztam egy vadlúd monitoring-hálózat kiépítését, STERBETZ ISTVÁN mellett KOVÁCS GÁBORBAN találtam meg az elkötelezett partnert. A *Magyar Vadlúd Monitoring* immár 40 éve működik, s most STERBETZ ISTVÁN után 11 évvel elment KOVÁCS GÁBOR a másik társalapító is. 1996-ban kiterjesztettük a vadlúd monitoringot *Magyar Vízivad Monitoringgá*, s a kibővített hálózat hortobágyi megtervezésében ugyancsak KOVÁCS GÁBOR volt segítségemre, nemkülönben a megfigyelő személyek kiválasztásában. Nyugállományba vonulásáig természetesen ő maga is több hortobágyi területen „szinkronozott”. Utódainak kiválasztásában is segítségünkre volt, s ha valakinek objektív oka volt megfigyelő munkájának felfüggesztésére, mindig azonnal „beugrott”, mert tudta, értette a munka fontosságát és a folytonosság jelentőségét. Így aztán többször találkoztunk, de mindig csak a Hortobágyon, utóbb több alföldi természetvédelmi rendezvényen. Hiába hívtam (s nem csak én), soha nem volt módom se a Fertőt, se a Dunát, se a mosoni vagy hansági túzokokat megmutatni neki. „*Nehezen lehetett őt kimozdítani a Hortobágyról, ... ugyanis Gábor egész életét a madarak és szeretett hortobágyi puszta védelmének és kutatásának szentelte, minden nap távollétet áldozatnak tekintett.*” – írta róla közös barátunk KALOTÁS ZSOLT. Csak ZSOLT tudta rávenni közös norvégiai és dobrudzsai madarászásokra (KALOTÁS, 2023).

Pedig a túzokokat szerette, ismerte hortobágyi előfordulásainak helyét, okát, körülményeit (KOVÁCS, 1993). Nemcsak ismerte, védte, segítette is a puszták nagy madarát. Ez okból vettünk együtt részt a MADÁRTANI INTÉZET szervezte *V. Nemzetközi Túzokszimpóziumon*, Szarvason, 1986 októberében. Vagy kéttucat ország előadói voltak jelen, s az előadók főként a túzokról (*Otis tarda*) beszéltek, ez volt a legnagyobb szekció. A reznek (*Tetrax tetrax*) szekcióban talán 2 előadás hangzott el. Pedig GÁBORT érdekelte ez a faj is, hiszen 1982-ben ő figyelte meg Magyarországon először utolsó hazai fészkelése, – 1973 – után a „kis túzokot”. Ennek a kis létszámnak komikusnak találta egy külön szekciót megrendezni, ezért azt követően élete végéig, ha valaki, vagy valami kisebbségben, vagy elkülönülve volt, azt „*reznek szekciónak*” aposztrofálta. Amikor találkoztunk, mi tudtuk, hogy mit jelent ez, sokan talán most tudják meg mi a háttére ennek a GÁBOR szájából gyakran elhangzott fogalomnak.

Rendszeresen beszéltünk telefonon is (ja a Sopron-Hortobágy nagy távolság), s ilyenkor beszámoltunk egymásnak az újdonságokról, szidtuk a hivatali bürokráciát, de mindketten tudtuk, hogy a természetvédelem érdekében, a szeretet és féltés okán. Mindig felvillanyozódott, ha szeretett Hortobágyáról, madarairól beszélt. Mindezt *kovácsgábori* humorral adta elő, magabiztos méltósággal, de soha senkit meg nem sértve, még szóban sem.

A *Magyar Vízivad Közlemények* szerkesztő bizottságának kezdetektől tagja volt, s mindig örömmel vette kézbe annak, tiszteletpéldányként küldött új köteteit. Fájdalommal írom

le, hogy ez a 37. kötet már nem kerülhet a kezébe, mert árván maradt a család, a hortobágyi ház, a távcsövek, fotóapparátok, de leginkább mi mindnyájan, magyar madarászok, mert itt hagyott bennünket „A KOVÁCS GÁBOR”. Szakmai és emberi **fogalom**, etalon volt, s az is marad – hiányozni fog. De, szeretett nagy pusztáján örökké ott lebeg majd szelleme, ott madarászik az idők végeztéig.

IRODALOMJEGYZÉK

- ECSEDI, Z. (szerk.) (2004): *A Hortobágy madárvilága*. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület – Winter Fair, Balmazújváros – Szeged. 588 p.
- FESTETICS, A. (2007) Karcolat Kovács Gáborról. A mezítlábas doktor. *Természetbúvár* **62**(6): 36–37.
- GŐRI, SZ. & RADÁCSI, A. (2023): Égi útjára indult a pusztai madarász. A Hortobágyi Nemzeti Park honlapja, <https://hnp.hu> 2023-07-10.
- HARASZTHY, L. (szerk.) (1984): *Magyarország fészkelő madarai*. Natura, Budapest. 247 p.
- HARASZTHY, L. (szerk.) (1988): *Magyarország madárvendégei*. Natura, Budapest. 172 p.
- HARASZTHY, L. (szerk.) (1998): *Magyarország madarai*. Mezőgazda Kiadó, Budapest. 441 p.
- HARASZTHY, L. (szerk.) (2000): *Magyarország madarai*. Második, javított kiadás. Mezőgazda Kiadó, Budapest. 441 p.
- KALOTÁS, ZS. (2023): Elhunyt Dr. Kovács Gábor. Az MME honlapja, <https://www.mme.hu>
- KOVÁCS G. (1975): *Sándoros és Konyári-Sóstó madárvilágának faunisztikai és cönológiai vizsgálata (1970.VII.-1975.XII.)*. Diplomamunka. Debreceni Agrártudományi Egyetem, Állattani Tanszék. 66 p.
- KOVÁCS, G. (1977): *A hortobágyi halastavak madárvilágának dinamikája*. Egyetemi doktori értekezés, Debreceni Agrártudományi Egyetem, Állattani Tanszék, Debrecen. 89 p.
- KOVÁCS, G. (1979): Kalandrapacsirta (*Melanocorypha calandra*) a Hortobágyon. *Madártani Tájékoztató* 1979 (Január–március): 19.
- KOVÁCS, G. (1981): Téli énekesek vizsgálata a Hortobágy és Bihar szikesein. *Aquila* **87**: 49–70.
- KOVÁCS, G. (1982a): A csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) terjeszkedése a Hortobágyon. *Madártani Tájékoztató* 1982. (október–december): 277–280.
- KOVÁCS, G. (1982b): Reznék (*Otis tetrax*) megfigyelése a Hortobágyon. *Madártani Tájékoztató* 1982 (október–december): 232.
- KOVÁCS, G. (1983): Szerkőtelepek vizsgálata a Hortobágyon. *Pusztá* **1** /10/: 89–102.
- KOVÁCS, G. (1984a): Az árasztások hatása a Hortobágy madárvilágára. *Aquila* **91**: 163–176.
- KOVÁCS, G. (1984b): A hortobágyi halastavak madárvilága 10 év megfigyelései alapján. *Aquila* **91**: 21–46.
- KOVÁCS, G. (1986): A havasi lile (*Eudromias morinellus*) hortobágyi vonulásának vizsgálata 1974–85. között. In: MOLNÁR GY. (szerk.): *A Magyar Madártani Egyesület II. Tudományos ülése Szeged, 1986*. Magyar Madártani Egyesület, Budapest. pp. 269–274.
- KOVÁCS G. (1987): Staging and summering of Cranes (*Grus grus*) in the Hortobágy in 1975–1985. *Aquila* **93–94**: 153–169.
- KOVÁCS, G. (1988a): A Hortobágy madárvilágának öko-faunisztikai vizsgálata (1971–1986). In: TÓTH A. (szerk.): *Tudományos kutatások a Hortobágyi Nemzeti Parkban*. pp. 113–208.
- KOVÁCS, G. (1988b): Eleonóra-sólyom (*Falco eleonora*) a Hortobágyon. *Madártani Tájékoztató* 1988 (január–december): 27–28.
- KOVÁCS, G. (1989): Hosszúfarkú cankó (*Bartramia longicauda*) megfigyelése a Hortobágyon. *Madártani Tájékoztató* 1989 (január–június): 64.
- KOVÁCS, G. (1991a): Törpe sármány (*Emberiza pusilla* PALL. 1766) a Hortobágyon. *Aquila* **98**: 183.

- KOVÁCS, G. (1991b): Vékonycsőrű pólingok (*Numenius tenuirostris* VIEILL. 1817) újabb előfordulása a Hortobágyon. *Aquila* **98**: 183.
- KOVÁCS, G. (1992a): Occurrence of the Long-legged Buzzard (*Buteo rufinus*) in the Hortobágy between 1976 and 1991. *Aquila* **99**: 41–48.
- KOVÁCS, G. (1992b): Mesterséges szikes tavak és szikes kopárok létesítésének módszerei és tapasztalatai a Hortobágyi Nemzeti Parkban. *Aquila* **99**: 155–161.
- KOVÁCS, G. (1993): A túzok (*Otis tarda*) állományának és élőhelyének vizsgálata a Hortobágyon és környékén 1975–1992 között. *Aquila* **100**: 151–159.
- KOVÁCS, G. (1993): Lilebíbic *Chettusia gregaria* a Hortobágyon. *Partimadár* 1993 (1): 34–35.
- KOVÁCS, G. (1994): Population increase and expansion of the Aquatic Warbler (*Acrocephalus paludicola*) on the Hortobágy between 1977 and 1994. *Aquila* **101**: 133–143.
- KOVÁCS, G. (1995): A Hortobágy-Halastó madárvilága (1974–1994). In: MAJOR, I. (szerk.): *Alföldi mozaik*. TermészetBúvár Alapítvány Kiadó, Budapest. pp. 7–63.
- KOVÁCS, G. (1996a): Adatok a Hortobágy ragadozó madarainak ismeretéhez. In: TÓTH, A. (szerk.): *Ohattól Meggyesig. A Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor huszonkét éve. 1975–1996*. pp. 123–130.
- KOVÁCS, G. (1996b): Az ugartyúk *Burhinus oedicephalus* élőhelyének, elterjedésének és állományának vizsgálata a Hortobágyon 1976–1995 időközében. *Partimadár* **5**: 27–36.
- KOVÁCS, G. (2004): A Hortobágy varjúféléi. *Magyar Ápróvad Közlemények* **9**: 23–29.
- KOVÁCS, G. (2011): Emlékek Kovács Béláról (1926–1987). *Aquila* **118**: 166–167.
- KOVÁCS, G. (2016): *A Kunkápolnási-mocsár. Egy természetvédelmi őr visszaemlékezései 1974–2014*. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Karcag. 196 p.
- KOVÁCS, G. & BARÓTI, SZ. (2007): *Évszakok sorsunk pusztáján*. Püski Kiadó Kft., Budapest. 160 p.
- KOVÁCS, G. & BARÓTI, SZ. (2013): *Sorspusztánk üzenetei. Hortobágyi kószálások képes krónikája*. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, Debrecen. 196 p.
- KOVÁCS, G., KONYHÁS, S. & VÉGVÁRI, ZS. (2000): A csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) fészkelőhelyeinek változása és állományának alakulása a Hortobágyon 1999-ben. *Aquila* **105–106**: 161–163.
- LOCSMÁNDI, Cs. & KOVÁCS, G. (2019): *Lysurus cruciatus* (Phallaceae, Fungi), a phalloid species new to the Hungarian Basidiomycota. *Studia Botanica Hungarica* **50** (2): 347–356.
- MAGYAR, G. (1996): Újabb madárfajok Magyarország faunájában. *Túzok* **1** (1): 19–37.
- WIKIPÉDIA: KOVÁCS GÁBOR szócikk.

FILMEK

- KIS, J. (1981): *A puszta emeletei*. MAFILM Népszerű Tudományos Stúdió, Budapest.
- SÁFRÁNY, J. (rendező) (1983): *A puszta télen*. Operatőr: SÁFRÁNY, J., Magyar Televízió NATURA Szerkesztőség, Budapest.
- SÁFRÁNY, J. (rendező) (1984): *Székípacsirta*. Operatőr: SÁFRÁNY, J., Magyar Televízió NATURA Szerkesztőség, Budapest.
- SÁFRÁNY, J. (rendező) (2005): *Debrecennek van egy vize*. Operatőr: KELE, A., Magyar Televízió NATURA Szerkesztőség, Budapest.

